

KODEX CHOVÁNÍ LEKTORŮ

Pro planetu

KONSORCIUM

Do projektu ECO-ACTIVE FOR PLANET se zapojuje konsorcium odborných organizací z 5 zemí: Stowarzyszenie Trenerów Organizacji Pozarządowych (STOP); Federacja Polskich Banków, Żywności; Asociace odborníků v andragogice ČR (AOA ČR); KANSANVALISTUSSEURA (KVS); Latvijas Permakultūras biedrība (LPB); Green European Foundation (GEF).

Banki Żywności

Tato publikace je licencována pod [Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/) (CC BY-SA 4.0)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Podpora Evropské komise při tvorbě této publikace nepředstavuje souhlas s obsahem, který odráží pouze názory autorů, a Komise nemůže být zodpovědná za jakékoliv využití informací obsažených v této publikaci.

Milí trenéři, školitelé, lektori,

vytvořili jsme tento materiál, aby vám pomohl vést vaše školení v souladu s ekologickými hodnotami a úctě k naší planetě. **Kodex chování lektorů „Pro planetu“** může pomoci školitelům, facilitátorům a odborníkům podpořit ekologické aspekty jejich vzdělávacích aktivit a zohlednit všechny relevantní oblasti. Dokument vytváří koncept, který bude vhodný pro jakékoli téma školení a jakoukoli cílovou skupinu vzdělávání včetně osob se speciálními potřebami, znevýhodněných osob atd.

Kodex jsme rozdělili na tři samostatné části, každá z nich pak obsahuje několik klíčových doporučení:

ŠKOLITEL	PROSTŘEDÍ ŠKOLENÍ	OBSAH ŠKOLENÍ
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rozvíjejte ekologické kompetence ✓ Zajistěte teoretický rámec ✓ Buďte vzorem (nejen) během školení ✓ Spolupracujte s účastníky	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Respektujte místo ✓ Používejte udržitelnou dopravu ✓ Přemýšlejte o pracovních materiálech ✓ Vyberte vhodné občerstvení	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Plánujte s ohledem na využívání obnovitelných zdrojů ✓ Zakomponujte praktický aspekt ✓ Přizpůsobte se situaci ✓ Využijte místních zdrojů

Na dalších stránkách uvádíme podrobnější popis každé kategorie.

Doufáme, že tento Kodex chování bude pro vaše školení užitečný!

1-1

Rozvíjejte ekologické kompetence

POPIS

K tomu, aby školitel mohl předávat ekologické znalosti a návyky ostatním, musí sám nejdříve tyto kompetence získat. K zelenějšímu životnímu stylu lze účastníky vést nejen během eko-tematického workshopu, ale i při jakémkoli jiném školení, např. v kurzu počítačového programování. Ekologické kompetence jsou univerzální a nejlépe se sdílejí v praxi.

Klíčové otázky:

- 🌱 Jaké ekologické činnosti vykonáváte v rámci každodenního života?
- 🌱 Pozorujete nějaké souvislosti mezi předmětem vašeho školení a ekologickými tématy? Existuje způsob, jak tyto souvislosti více zviditelnit během školení?
- 🌱 Pokud jde o způsob, jakým jsou workshopy organizovány a vedeny, jste schopni účastníkům přesvědčivě objasnit význam drobných kroků pro jejich environmentálně příznivou realizaci?

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ

- 🌱 Trenér má obvykle určitou kontrolu nad plánováním, přípravou a prováděním školení, a může je tak ovlivnit ekologicky pozitivním směrem. Získání vysoké úrovně ekologických kompetencí pomáhá v každé fázi procesu.
- 🌱 Kromě odborných dovedností a znalostí školitelů přispívají ekologické kompetence k zajištění „zelenějšího“ prostředí pro realizaci činností a tímto obohacují nejen účastníky, ale i komunitu.

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD

Při navrhování workshopů a organizování školicího prostředí se ekologické kompetence hodí v každé fázi přípravy. Čím hlubší jsou ekologické znalosti a dovednosti lektora, tím větší je šance, že školení bude celkově organizováno a vedeno udržitelným způsobem.

Obvykle účastníci očekávají tištěné materiály a reklamní dárky rozdávané během školení, které zpravidla nejsou v souladu s šetřením vůči přírodě. Pokud se školitel rozhodne upustit od těchto pozorností a nabídne spolehlivé a důvěryhodné vysvětlení, proč tomu tak je, může takové rozhodnutí účastníky motivovat ke změně jejich budoucího chování.

Bez ohledu na téma je nezbytné, aby školení bylo podloženo znalostmi založenými na vědeckých faktech. Je potřeba, abyste si byli jisti znalostmi, které sdělíte, a mohli zodpovědět dotazy účastníků. Je důležité být dobře informován o konkrétním tématu školení, jak je spojeno s ekologickými tématy a jak se týká účastníků. Není podstatné vědět všechno v dané oblasti, ale dosáhnout cílů vzdělávací aktivity s ohledem na kontext účastníků (zkušenosti, kompetence, potřeby, návyky atd.).

Klíčové otázky:

POPIS

- ✔ Jste si jisti svými znalostmi v rámci tématu školení?
- ✔ Jsou vaše znalosti založeny na vědeckých faktech?
- ✔ Jste připraveni na dotazy účastníků?
- ✔ Znáte současnou legislativu týkající se tohoto tématu?
- ✔ Jste obeznámeni s nejnovějším výzkumem/daty, které souvisí s tématem? Můžete citovat nějaké aktuální údaje?
- ✔ Znáte řešení/legislativu nebo nedostatek řešení/legislativy vztahující se k tématu a jak daná situace ovlivňuje život jednotlivců/společenský život/životní prostředí?
- ✔ Jste obeznámeni s tím, co bylo prodiskutováno v souvislosti s tématem školení, a to na místní/regionální/národní/evropské/globální úrovni?
- ✔ Jaké názory/trendy se v poslední době objevily v rámci tématu?

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

Znalosti založené na vědeckých faktech jsou klíčem k:

- ✔ Legitimnímu působení školitele, který je zdrojem znalostí během školení.
- ✔ Obstarání vědeckých faktů pro účastníky v éře falešných zpráv a konspiračních teorií.
- ✔ Uvědomění si vlastních schopností provádět úkoly tak, ať nepřesahují naše znalosti.
- ✔ Uspokojení potřeb účastníků školení. Je přínosné mít odpovídající znalosti, a podpořit tak všechny účastníky, kteří se spoléhají na ekologické kompetence lektorů.

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD

Před vzdělávací aktivitou můžete:

- ✔ Prozkoumat dané téma, abyste měli povědomí o:
  - Nejnovějším výzkumu a datech souvisejících s tématem,
  - Názorech odborníků a neodborníků v rámci tématu.
- ✔ Vytvořit potenciální seznam nejčastějších dotazů souvisejících s tématem a ujistit se, že znáte odpověď,
- ✔ Nastínit celkový obraz, abyste zjistili, jak vaše téma souvisí s dalšími problémy, které ovlivňují jednotlivce/společenský život/životní prostředí.
- ✔ Analyzovat potřeby účastníků vzhledem k tématu tak, aby byly respektovány jejich kompetence a místní kontext.

Co měřit: Cítíte se sebejistě v zodpovídání dotazů na dané téma?

Jaké ukazatele měřit: Vaši schopnost jasně komunikovat o vědeckých faktech a odpovídat na otázky.

<p>POPIS</p>	<p>Jako lektor musíte předávat účastníkům jasné a srozumitelné ekologické poselství. Vzdělávání není jednoduchý mechanismus, nejedná se pouze o poskytování a přijímání informací mezi školitelem/odborníkem a účastníky. Lidé se učí pozorováním. Pozorují vás během školení i po něm. Pro účastníky budete autentičtější, schopnější a přesvědčivější, když budete sami dodržovat zelený životní styl.</p> <p>Klíčové otázky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Co máte na sobě a co to o vás vypovídá? Je to něco, co na účastníky udělá ekologicky pozitivní dojem? ✔ Co váš životní styl a spotřeba říkají účastníkům o tom, jak dodržujete/nedodržujete „zelené“ hodnoty?
<p>PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?</p>	<p>Podle sociální kognitivní teorie – rozvinuté Albertem Bandurou a kolegy, která klade důraz na sociální vliv, lidé pozorují, napodobují, rozvíjejí specifické sociální prostředí a učí se nové informace a chování sledováním ostatních lidí.</p> <p>Teorie uvádí, že když lidé pozorují modelové chování a jeho důsledky, pamatují si ho a následně využívají k řízení svého chování. Pozorování modelu může také vyzvat diváka, aby se k jeho příkladu připojil.</p>
<p>PRAKTICKÝ PŘÍKLAD</p>	<p>Zahajte sebehodnocení svých ekologických kompetencí, abyste věděli, jak zřetelné je vaše ekologické poselství.</p> <p>Zeptejte se sami sebe, než zahájíte školení:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Řídím se hodnotami souvisejícími s tématem ve mém každodenním životě? ✔ Jak mohu využít své osobní postoje jako formující příklad, tak, abych ovlivnil účastníky a splnil cíle školení?

Spolupráce školitelů by měla probíhat alespoň na třech úrovních:

1. Mezi školiteli a organizací

- ✔ Znáte organizaci, kterou na školení zastupujete?
- ✔ Jak dobře znáte danou organizaci (hodnoty, etické principy atd.)?
- ✔ Jaký druh informací byste potřebovali od této organizace?
- ✔ Víte, kde najít všechny relevantní informace o organizaci?
- ✔ Je ve vašem kurzu něco, co by mohlo zpochybnit program udržitelného rozvoje dané organizace? Pokud ano, víte, jak postupovat při zajišťování změn?

2. Mezi školiteli navzájem

- ✔ Znáte další organizace/školitele? Kolik máte kontaktů?
- ✔ Podělili jste se o své osvědčené postupy v oblasti ekologických kompetencí? Jste schopni poskytnout nové nápady?

3. Mezi školiteli a účastníky

Klíčové otázky udržitelné budoucnosti:

- ✔ Je možné, abyste společně se zúčastněnými stranami reformovali společnost?
- ✔ Je možné, abyste podněcovali odpovědnost zúčastněných stran za životní prostředí?
- ✔ Je možné, abyste zapojili zúčastněné strany do činností, které podporují udržitelný rozvoj?

POPIS

PROČ JE TO
DŮLEŽITÉ?

- ✔ Všichni konají na základě stejných principů a postupů.
- ✔ Aktuální materiál je dostupný.
- ✔ Je podporována transparentnost a vzájemná podpora.
- ✔ Osvědčené postupy lze snadno sdílet a internalizovat.

PRAKTICKÝ
PŘÍKLAD

- ✔ Při náboru a seznamování školitelů se zásadami, postupy a činnostmi organizace má organizace zavedenou praxi (například šablonu).
- ✔ Platforma, kde je možné sdílet osvědčené postupy, implementaci těchto postupů do praxe a zkušenosti z návštěv jiných organizací.
- ✔ Vlastní "banka" všech zúčastněných stran pro školitele, která obsahuje informace v rámci různých kontaktů. Např. v souladu s mezinárodní klimatickou akcí Hodina Země (Earth hour) je uveden kontakt na konkrétního dodavatele elektřiny apod.

2-1

Respektujte místo

POPIS

Přemýšlejte o tom, kde se školení bude konat. Usnadněte propojení s místními specifiky, podpořte místní organizace a využijte místní zdroje.

Klíčové otázky:

- ☛ Čím je lokalita specifická?
- ☛ V jakém typu krajiny se nachází?
- ☛ Jak vypadá budova a jednotlivé místnosti?
- ☛ Je možné využít venkovní prostor alespoň pro nějakou část školení?
- ☛ Jak se zde zachází s elektřinou a vodou a jak se nakládá s odpady?
- ☛ Nachází se v této oblasti místní podniky, jejichž produkty lze využít?

Po zodpovězení těchto otázek zohledněte zjištěné informace a navrhnete školení, které vezme v úvahu danou lokalitu a její okolí. Správná volba místa školení prohlubuje úzké spojení lidí s přírodou a krajinou, ve které se nacházejí, i kdyby jen na omezenou dobu. Lidé jsou také přírodními bytostmi, přirozeně zasazenými do živého světa a propojenými jemnou sítí vztahů se vším, co jej utváří.

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

- ☛ Buďte *příkladem (exempla trahunt)* - inspirací, motivací účastníků, kteří vás budou napodobovat i po návratu ze školení.
- ☛ Dobré příklady z okolí, viděné na vlastní oči – lidé zjistí, co vše je možné a že to není tak obtížné.
- ☛ Zodpovězené otázky související s technickou, organizační podporou – jak by mohla být aplikována i jinde.
- ☛ Nevědomé učení, získávání návyků – přenos do každodenního života.

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD

- ☛ Místo konání zvolte nejlépe na venkově, ne ve velkých městech (např. centrum environmentální výchovy).
- ☛ Budovy s ekologickým provozem (zelená střecha, vytápění z obnovitelných zdrojů, rekuperace tepla, solární energie, automatické zhasínání světel, **třídění odpadu**, sběrače dešťové vody, suché toalety, snížená potřeba měnit ručníky atd.)
- ☛ **Venkovní učebna, nábytek, dekorace z udržitelných zdrojů.**

Tučně zvýrazněné jsou náležitosti, které lze zajistit i v případě, že prostor není zcela vyhovující. Inspirovat se můžete např. www.slunakov.cz, www.otevrenazahrada.cz.

<p>POPIS</p>	<p>Přemýšlejte o tom, jaké možnosti jsou k dispozici v souvislosti s dopravou a jestli volíte ekologicky.</p> <p>Klíčové otázky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Jak vy i ostatní využíváte různé možnosti dopravy? ✔ Nabídli jste různé možnosti cestování? ✔ Jsou k dispozici udržitelnější možnosti? ✔ Je cestování nezbytné, nebo ho lze nahradit online vybavením? ✔ Nabízíte rovné příležitosti všem účastníkům?
<p>PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?</p>	<p>Doprava:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ je významným uživatelem energie, ✔ způsobuje znečištění ovzduší, plyny CO₂, NO_x a Sox, ✔ způsobuje hlukovou zátěž. <p>Potenciální negativní dopady dopravy na životní prostředí lze shrnout následovně:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ zhoršování kvality ovzduší, emise skleníkových plynů, ✔ zvýšená hrozba globální změny klimatu, ✔ degradace vodních zdrojů, ✔ hluk, ztráta přirozeného prostředí a fragmentace krajiny.
<p>PRAKTICKÝ PŘÍKLAD</p>	<p>Ujasněte si:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Prezenční workshopy: Je to nutnost? Zdůvodněte své stanovisko. ✔ Veřejná doprava: Je k dispozici? ✔ Online školení: Jste na něj připraveni (technická podpora, dostatek zkušeností)? <p>Následná opatření...</p> <p><u>Co měřit</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Jaký typ dopravy využíváte při cestování na školení? <p><u>Jak a kde získat informace</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Zeptejte se školitelů a účastníků. ✔ Shromažďujte informace a vytvářejte statistiky. <p><u>Jaký druh indikátoru měřit</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Procentuální data počtu školitelů a účastníků využívajících různé typy dopravy. ✔ Procentuální data využití chůze, jízdního kola, autobusu, vlaku, vlastního auta, letadla.

Zamyslete se nad tím, jaké materiály/nástroje při školení můžete použít, proč a jak je používat a co účastníkům sdělujete.

V rámci školení využijete papíry, složky, obálky, pera, tužky, nůžky, lepidlo. I tyto drobné předměty mohou být připraveny s ohledem na životní prostředí. Kritéria, která nám mohou pomoci při rozhodování, jsou například: náročnost výroby v rámci produkce a materiálu, recyklovatelnost, biologická rozložitelnost, zdravotní (ne)bezpečnost, přepravní vzdálenost od výrobce ke spotřebiteli.

POPIS**Klíčové otázky:**

- 🍃 Z čeho je předmět vyroben?
- 🍃 Jaké jsou jeho zelenější alternativy?
- 🍃 Mohu předmět recyklovat, znovu použít?
- 🍃 Mohou si účastníci přinést vlastní pomůcky a odnést si je zase domů?

Snažte se najít ekologická řešení ve školicí místnosti: magnetické tabule, klasické tabule, upřednostněte elektronické materiály oproti tištěným atd.

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

Příklady táhnou (*exempla trahunt*) - účastníci budou inspirováni a motivováni k následování příkladů a budou používat ekologické nástroje a materiály i po návratu ze školení. Uvědomí si, že je možné chovat se více ekologicky, a není to tak těžké, protože uvidí mnoho příkladů dobré praxe na vlastní oči a mohou se jich doslova "dotknout" v praxi. Vidět to, co bylo odzkoušeno a testováno, navozuje v účastnících proces nevědomého učení, který vede ke snadnějšímu získávání návyků a tím se přenáší do každodenního života.

Aby navrhovaná opatření a řešení fungovala, musí je přijmout co nejvíce účastníků – proto potřebují mít přehled o tom, co se dělá a proč. Zejména méně známá opatření a řešení vyžadují jasné informace a vysvětlení. Prosazujte své ekologické kroky – neobvyklé věci by měly být účastníkům vysvětleny předem. Vhodně propagujte a vysvětlujte všechny ekologické postupy – v pozvánkách, na plakátech, na místě školení, v organizačních pokynech.

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD

Ještě před zahájením školení mohou mít velký dopad na životní prostředí tištěné plakáty, suvenýry a propagační předměty. Opět platí, že čím méně, tím je přístup zelenější – to platí zejména pro různé "zbytečné" suvenýry.

Níže jsou uvedeny nejdůležitější body, které je třeba mít na paměti při přípravě školicích materiálů, které jsou také relativně snadno sehnatelné a cenově dostupné:

- 🍃 Používejte recyklovaný, nechlorovaný papír.
- 🍃 Udržujte počet kopií každého dokumentu na minimu.
- 🍃 Kopírujte a tiskněte na obě strany papíru a nevyhazujte papír, dokud nepoužijete obě strany.
- 🍃 Používejte tužky z přírodních materiálů (dřevo se značkou FSC – původ z šetrně obhospodařovaných lesů, bambus, pšeničná vlákna, kukuřičné listy, papír).
- 🍃 Ořezávátka, sešíváčky vybírejte raději kovové než z umělé hmoty. Používejte celokovové nůžky (bez plastu).

Můžete využít Internetový obchod s kancelářskými potřebami šetrnými k životnímu prostředí, u každého produktu je uvedený seznam chemikálií (v němčině): www.memo.de

Koncept občerstvení na seminářích je třeba řešit komplexně na čtyřech úrovních: potraviny, nápoje, jejich balení a nakládání s potravinovým odpadem.

Klíčové otázky:

- ✔ Můžete využít místní zdroje?
- ✔ Je balené občerstvení nezbytné?
- ✔ Jak naložíte se zbytky?

Nejoptimálnějším řešením je využití místních zdrojů, tj. místních zemědělců/farmářů, a to buď přímo, nebo prostřednictvím farmářských trhů. Tímto způsobem jsou splněny jednak podmínky kvality ekologického zemědělství, ale i podmínky etického obchodování.

POPIS

Co se týče nápojů, nejjednodušší a často nejuvítanější je voda z místních zdrojů – ze studní. Ta může být také využita k výrobě jiných nápojů – domácí limonády vyrobené z místního ovoce nebo čaje z místních bylinek. Příjemným doplňkem programu může být sběr ovoce nebo bylinek samotnými účastníky. Pokud jde o kávové nápoje, lze použít jak kávu (zde je nutné zkontrolovat označení ekologické a Fair trade), ale i náhražky z místních produktů (čekanka, obilí). Místní víno, které se často na biofarmách vyrábí, bude určitě skvělým doplňkem večerního programu, stejně jako místní lihoviny.

V souvislosti s balením potravin a nápojů je třeba se vyhnout jednorázovým obalům. Při nákupu surovin od zemědělců lze použít textilní sáčky a opakovaně využitelné sáčky na zeleninu a ovoce. Pro nápoje využijeme skleněné nádoby, tj. vratné a recyklovatelné lahve. Podobná pravidla platí pro servírování. Dřevěné příbory, papírové talíře a šálky je možné použít, ale použití klasického skleněného a porcelánového nádobí, které lze umýt, je mnohem výhodnější a estetičtější.

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

- ✔ Atraktivita semináře – semináře se zajímavým jídlem na bázi lokálních produktů jsou zajímavější a atraktivnější, zejména pro zahraniční účastníky.
- ✔ Celková pohoda účastníků – občerstvení splňující ekologické zásady představuje obecně lehčí a chutnější jídlo i nápoje. Naopak používání jednorázových plastových příborů a nádobí vždy přispívá k určité míře nespokojenosti účastníků.

Ekonomické důvody – je levnější používat standardní porcelán a sklo, stejně jako je levnější vyrábět vlastní čaje, limonády nebo čerstvé šťávy z nasbíraných bylinek a ovoce. Ve skutečnosti často nakoupíte produkty od místních zemědělců překvapivě levně.

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD

Níže uvedené náležitosti mohou být téměř vždy obstarány, a to s minimální snahou a velkým účinkem: **klasické omyvatelné nádobí a příbory, voda z vodovodu ve džbánu s plátkem citronu nebo snítkou máty, mísy sezónního ovoce, plátěné ubrousky.**

Inspiraci naleznete zde: **Veronica – Hostětín centrum (CZ):** Ekologické bydlení s ekologickým provozem, pěstování ovoce a zeleniny, výroba bio jablečného moštu - www.hostetin.veronica.cz

Sonnetor (CZ): Pěstování bylin a produkce čaje včetně nákupu bylin od sběratelů a drobných pěstitelů, čajovna a fair-trade kavárna - www.sonnetor.com

3-1

Plánujte s ohledem na využívání obnovitelných zdrojů

POPIS

Zamyslete se nad tím, jaký dopad by školení mělo mít na cílovou skupinu a její potřeby/charakteristiky a jaké zvolíte téma. Nechejte určitý prostor pro vývoj procesu bez předem stanovených výsledků. Při zvažování možných řešení udržujte ambice a očekávání nízké, akceptujte drobná a pomalá řešení jako první a nechte si čas na jejich prověření. Neplýtvajte energií na krátkodobé vize vašich činností, zaměřte se na dlouhodobý a smysluplný dopad. Promyšlené vize a širší perspektiva jsou nezbytné pro nastavení správného tónu hned od začátku.

Klíčové otázky:

- 🍃 Jak můžete ušetřit energii v rámci dopravy a elektřiny, aniž byste ohrozili kvalitu práce? Je možné využívat obnovitelnou energii?
- 🍃 Prověřili jste, jaké zdroje jsou na místě školení? Přemýšleli jste o tom, jak začlenit tyto zdroje nebo jak jim přizpůsobit vaše školení?
- 🍃 Máte povědomí o tom, jakými zdroji by účastníci mohli ke školení přispět a jak je sdílet s ostatními? Zdroje zahrnují dovednosti, ale také materiály, fyzické předměty a úsilí ve fázi přípravy. Naplánujte vše potřebné včas.
- 🍃 Připravili jste virtuální prostor pro sdílení zkušeností a úvah po ukončení školení?

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

- 🍃 Volba obnovitelné energie a dalších zdrojů nejen pomůže snížit dopad na planetu, ale také vytvoří inkluzivnější prostředí, které nebude rozlišovat účastníky podle různého sociálního prostředí. Uvědomělé využívání obnovitelných zdrojů energie je také v souladu se zásadami permakultury. Zacházení s lidskými zdroji jako s obnovitelnými zdroji – porozumění tomu, že energie a potenciál planety mohou dosáhnout svých limitů, pokud nejsou podporovány.
- 🍃 Aby se zabránilo vyhoření školitelů, musí být mezi lektorem a účastníky vytvořen vzájemný tok energie, který podněcuje účastníky, aby přispívali svými vlastními nápady, a pokračovali tak v rozvoji získaných dovedností, sdílení a vzájemné podpoře v procesu vzdělávání. Společně vytvořený výsledek je považován za transformační, protože znalosti jsou sdíleny a nejsou závislé pouze na školiteli.

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD

Příkladem může být workshop pro výstavbu raketových kamen, kde se používají pouze přírodní materiály. Po workshopu jsou všichni účastníci pozváni, aby se připojili ke skupině na WhatsApp, kde aktivně sdílejí své nápady a vytváří podpůrnou komunitu. Když účastníci sami vytvářejí projekty výstavby raketových kamen, ostatní členové skupiny nabízí pomoc a znalosti jsou sdíleny nezávisle na školiteli.

Zakomponujte praktický aspekt

POPIS

Předávejte cenné a prakticky využitelné dovednosti. **Neučte jen proč, ale také jak.** Vybízejte účastníky, aby přišli s vlastním praktickým řešením, ptejte se na jejich zkušenosti, využijte jejich potenciál polykultur a čerpejte z rozmanitosti účastníků.

Zužitkujte potenciál k vytvoření dobré symbiózy a vždy oceňujte kolektivní inteligenci. Témata týkající se environmentální/klimatické krizové situace, které v současnosti čelíme, mohou vyvolat úzkost, strach a pocity beznaděje, proto by měl školitel vést trénink s cílem udržitelných a konkrétních postupů/metod. To umožní účastníkům, aby se cítili dostatečně vybaveni jednat a být ekologicky aktivní.

Klíčové otázky:

- 🌱 Můžete čerpat inspiraci z přírody při vytváření školení?
- 🌱 Jsou cíle školení podpořeny konkrétními a udržitelnými postupy/tipy?

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

Praktický výsledek školení dodává celému procesu smysl a užitečnost a povzbuzuje účastníky k tomu, aby získané znalosti vhodně aplikovali ve svém každodenním životě, což vede k obohacení a rozvoji původního konceptu. Hotový produkt pak také slouží jako příklad pro budoucí školení. Dovednost, která je prakticky aplikována, se snadno pamatuje, a proto má pro účastníka větší hodnotu.

Cíl: udržitelné a konkrétní postupy/metody

- 🌱 Účastníci se cítí k činnosti dostatečně vybaveni.
- 🌱 Účastníci i lektor jasně vidí konkrétní a udržitelné důsledky/dopad školení, což je motivuje a zapojuje. (*Co dnes změníme?*)
- 🌱 Skupina pracuje dohromady na společném cíli.

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD

Příkladem je vytvoření historického zahradního záhonu v muzeu v rámci školení Seed savers (SSE – regenerace, distribuce a výměna semen). Účastníci se neučí jen pozorováním, ale jsou sami zapojeni do procesu. Tradiční dílny šindelové střešní krytiny se konají na skutečných střeších, které později slouží místní komunitě. Účastníci získají dovednost, kterou mohou využít v praxi.

http://skaidu-meistarklase.mozello.lv/skaidu_meistarklases/skaidu_darbnicu_fotostasti/2018-fotostasti/params/group/103519/

Účastníci odcházejí s několika nápady, které jsou snadno proveditelné, a s pocitem, že společně něčeho dosáhli.

Následná opatření...

Co měřit

- 🌱 Máte ujasněno, jaké budou konkrétní výsledky tohoto školení?
- 🌱 Jsou tyto postupy udržitelné?

Jaký druh indikátoru měřit

- 🌱 Účastníci opouštějí školení s několika konkrétními postupy.

V přírodě není nic konstantní. Všechno se mění, vyvíjí. Proto jako zeleně smýšlející lektor je zásadní být schopný pozorovat okolí a umět se dané situaci přizpůsobit. Je důležité být dobře připravený, ale zároveň je klíčové být flexibilní a schopný rychle reagovat na situaci na základě zpětné vazby a potřeb účastníků. Prvním úkolem školitele je vytvořit bezpečné a otevřené prostředí pro výměnu názorů, které nabádá ke zpětné vazbě, kritickému myšlení, otázkám a reakcím. Školitel musí být vždy vnímavý, schopný sebereflexe a přijímat zpětnou vazbu.

Klíčové otázky:

POPIS

- ✔ Když zvážíte okolnosti školení, jak vytvoříte bezpečný prostor pro diskusi, kde se účastníci budou cítit svobodní kriticky myslet a klást otázky?
- ✔ Jak zajistíte, aby účastníci dostali během školení zpětnou vazbu? Plánovali jste v programu pro zpětnou vazbu konkrétní časy?
- ✔ Jste připraveni tuto zpětnou vazbu přijmout a použít ji k sebereflexi?
- ✔ Plánujete úseky, kdy se můžete na chvíli zastavit a pozorovat reakce účastníků, řeč těla, skupinovou dynamiku?
- ✔ Jste schopni nejen přijmout zpětnou vazbu, ale také být dostatečně flexibilní, abyste se mohli této zpětné vazbě přizpůsobit a provádět ve školení změny (i když to znamená zrušení původních plánů)?

PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?

- ✔ Ignorování potřeb a reakcí účastníků během školení by vede k demotivaci, frustraci a obecně k negativním reakcím.
- ✔ Pokud trenér odmítne přijmout zpětnou vazbu a nebude připravený se přizpůsobit odpovídajícím způsobem, přímo tak ohrožuje úspěch školení a snižuje hodnotu integrace.
- ✔ Být ekologicky aktivní pro planetu znamená naslouchat a přizpůsobovat se, proto musí ekologicky aktivní lektor také naslouchat, pozorovat a přizpůsobovat se.

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD

V rámci aktivit pro účastníky se může stát, že se někteří nebudou zapojovat do aktivit, které navrhuje.

- ✔ Vyberte krátkou aktivitu, kde mohou účastníci pracovat v menších skupinách/párech.
- ✔ Zastavte se na chvíli a jen pozorujte.
- ✔ Vidíte, odkud pochází napětí?
- ✔ Pokud ano, věnujte tomu čas a zcela přeorganizujte školení, například změnou dynamiky skupiny nebo zařazením činnosti, která snižuje napětí (nebo navrhněte přestávku).
- ✔ Pokud nemůžete identifikovat zdroj problému, přemýšlejte o nejlepším způsobu/okamžiku, jak se zastavit a vyzvat všechny ke zpětné vazbě.
- ✔ Když se skupina znovu sejde, s klidem přijměte situaci a navrhněte krátkou přestávku.
- ✔ Po přestávce získejte zpětnou vazbu nebo pro zbytek školení navrhněte jiný program, s kterým budou účastníci souhlasit.

<p>POPIS</p>	<p>Když organizujete školení, snažte se využívat místní zdroje týkající se znalostí, zkušeností, osvědčených postupů. Přemýšlejte o místní komunitě a hlavních zdrojích jejich znalostí. Snažte se účastníkům předat praktické dovednosti.</p> <p>Klíčové otázky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Co nabízí místní kultura? ✔ Co chybí, co převládá? ✔ Které kulturní instituce působí lokálně? ✔ Probíhají v této oblasti nějaké zajímavé vzdělávací projekty nebo programy? ✔ Mohli byste kontaktovat nebo spolupracovat s místní kulturní nebo ekologickou organizací?
<p>PROČ JE TO DŮLEŽITÉ?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✔ Tím, že poznáte místní kulturu a hodnoty, lépe přizpůsobíte svou nabídku školení potřebám účastníků a obyvatel. ✔ Příklady dobrých ekologických postupů, které jsou více spojeny s místními událostmi nebo místní kulturou, budou pro účastníky zajímavější. ✔ Podpora využívání místních zdrojů znamená podporu místního rozvoje, kultury a komunity.
<p>PRAKTICKÝ PŘÍKLAD</p>	<p>Před školením je vhodné provést průzkum místních kulturních akcí a vzdělávacích projektů, které se v této oblasti konají. Prohlédněte si nabídky místních komunitních center, divadel a knihoven. Projděte místní noviny, cestovní průvodce nebo webové stránky města. Zaměřte se na osvědčené postupy v této oblasti. Pokud máte příležitost, můžete se sami zúčastnit místní akce, abyste lépe poznali zdejší komunitu.</p> <p>Pokuste se najít inspirativní lidi z místní společnosti, někoho, kdo by mohl být vzorem. Můžete tuto osobu uvádět jako příklad nebo ji kontaktovat, abyste spolu prodebatovali místní perspektivu.</p> <p>Uveďte příklady místních osvědčených postupů, aby z nich mohli mít prospěch i účastníci.</p>